

Muintir Thuathail agus Durkin

Ruaidhrí Ó Tuairisg

Ina leabhar ‘Oidhreacht na nOileán’ tá sé ráite ag Pádraic Ó Biadha gur tháinig Seán Ó Tuathail aniar as oileán Iomaí agus gur chuir sé faoi in aice le Laidhean in Eanach Mheáin. Bhí Seán ina stiobhard ag Sinéad Ní Sheachnasaigh a raibh cónaí uirthi in Lettermore House agus a bhí ina gníomhaire ag an Tiarna Talún, Christopher St. George. Rugadh R.H. Ó Tuathail in Eanach Mheáin in 1881 do Sheán Ó Tuathail agus dá bhean Sabina Ní Mháille. Richard a thugadh a mhuintir féin air, Dick Toole a thug muintir na háite air agus R.H. O’Toole an t-ainm gnó a bhí aige.

Bhí dlúthbhaint ag muintir Uí Thuathail in Eanach Mheáin le muintir Uí Chonaire as Gairfean mar bhí deirfiúr Sabina Ní Mháille, Máire Gráinne Ní Mháille, arbh as Béal Átha na mBreac a muintir, pósta le Pádraig Ó Conaire. Bhí siopaí ag Peadar, deartháir Sabina freisin, sa Mám agus i mBéal Átha na mBreac.

Nuair a bhásaigh Seán Ó Tuathail, d’oscail a bhean, Sabina, siopa ag barr an bhóthair in Eanach Mheáin. Thugadh bád Chonraí earraí isteach as Ros Muc go dtí an siopa. Bhí Dick Toole ag obair Tigh Chonraí i Ros Muc agus i siopa a uncail, Peadar, i mBéal Átha na mBreac. D’oscail Dick a chéad shiopa i Leitir Móir in 1914. D’oscail sé siopa eile i bPoll Uí Mhuirinn, siopa i gCor na Rón, Indreabhán, siopa i gCinn Mhara, Camas, agus an siopa ‘Tigh Dick’ i mBaile na hAbhann in 1933. Bhí siopa aige i nGaillimh, san áit a bhfuil an teach tábhairne, *Dock No 1*, ar an duga, nó Tigh Phádraigín, mar a tugadh air tamall. Bhí siopa freisin aige san áit a bhfuil an t-óstán, *The Twelve*, i mBearna.

Ní raibh aon chlann ag Dick Toole agus nuair a bhuail tinneas a bhean, Elizabeth Cusack, dhíol sé cuid de na siopaí. Choinnigh sé an ceann i Leitir Móir mar is ansin a bhí a cheanncheathrú, agus ceann ar an gCeathrú Rua faoi chúram Nan Dooley. Chuir sé Tom Cloherty, mac a dheirfíre, Delia, i mbun an tsiopa i mBaile na hAbhann. Bhí deirfiúr Tom, Sabina, ag obair leis sa siopa.

An sean-siopa san áit ina bhfuil Tigh Durkin anois

Nora agus Tom Cloherty

Bhí daoine aitheanta áitiúla ag obair ag Dick Toole, daoine mar Marcus Dick, Peadar Dick, Paddy King agus Peadar Breathnach.

Chuaigh Anna agus Ken Murphy i mbun an tsiopa i mBaile na hAbhann ó 1966 go dtí 1969. Ansin bhí Tommie Durkin agus Sabina Cloherty i bpáirt sa siopa ó 1969 go dtí gur bhuail tinneas Sabina. Bhí Tommie agus a bhean Angela i mbun an tsiopa go dtí 1984 nuair a thóg a mhac, Eoin, agus a bhean Anna an stiúir.

Bhí seanathair Eoin, Tom Durkin, ina chónaí i Nua Eabhrac nuair a rugadh a mhac, Tommie, in 1931. Trí bliana ina dhiaidh sin d’fhill an chlann go Tuar Mhic Éide. Bhí Oifig Poist na háite le díol ag fear darbh ainm Bellington agus cheannaigh seanathair Eoin é ar £1,200. Fuair sé bás in 1943 agus bhí a bhean Catherine á rith go dtí gur cailleadh í in 1962. Rith a hiníon, Rita Brennan, aintín Eoin, an áit go dtí gur cailleadh a fear, Joe. Tar éis 71 bliain i lámha mhuintir Durkin thóg Kevin O’Toole Oifig an Phoist. Mar a tharla, ba col seisear le máthair Eoin é Kevin. Ba é seanuncail Kevin sin-seanuncail Eoin, Richard O’Toole nó Dick Toole.

Tá gaol ag Eoin le hOliver O’Toole atá sa bPost i Leitir

An áit ina mbíodh siopa Phaddy Mhait, nó Tigh Dick i gCor na Rón

Móir agus le John O'Toole atá sa bPost i nDoire an Fhéich. Is col seisear é Oliver le máthair Eoin agus is col ochtar é John O Toole le hEoin.

Ba Máistir Poist i gCeantar na nOileán é Patsy 'Kruger' O'Toole i dtús an chéid seo caite agus ba é siúd sin-sin-seanuncail Eoin. Ba sin-sin-seanuncail é le John O Toole agus sin-seanuncail Kevin O'Toole i dTuar Mhic Éide le sin-seanathair Oliver O'Toole i Leitir Móir.

Tá an méid sin casta ach tá sé soiléir go bhfuil traidisiún an Phoist ag dul i bhfad siar i gcás Eoin Durkin, a sheanathair, Tom Durkin, i dTuar Mhic Éide in 1934 agus ar thaobh a mháthar siar go dtí a shin-sin-seanuncail, Patsy 'Kruger' O'Toole' ag tús na haoise seo caite.

Mar sin bhí an-áthas agus bród ar Eoin nuair a chuaigh sé i mbun an Phoist i mBaile na hAbhann ag coinneáil an traidisiúin.

I mí na Bealtaine, 1984, thosaigh Eoin a chuid oibre sa siopa. Phós sé Anna Allen i mí na Samhna an bhliain chéanna, agus bhí an bheirt acu ag obair le chéile sa siopa ina dhiaidh sin. Bhí beirt mhac acu; rugadh Ciarán in 1987 agus rugadh David in 1988.

Tá Ciarán é féin ag obair sa siopa le blianta beaga anuas, rud a fhágann go bhfuil glúin eile, an cúigiú glúin den chlann, ag obair sa siopa ó tháinig sé ar an bhfód in 1933.

Sa mbliain 2005 bogadh Oifig an Phoist i mBaile na hAbhann go dtí siopa Eoin agus Anna, rud a d'fhág go raibh Eoin ina Mháistir

Poist chomh maith le bheith ag plé le gnó an tsiopa. De réir mar a bhí na blianta ag imeacht, mhéadaigh an gnó sa siopa, agus rinne Eoin agus Anna an cinneadh go dtógfadh siad ollmhargadh ar an suíomh céanna.

Ar 28 Samhain 2008, d'oscail an siopa nua, Tigh Uí Dhurcáin faoin mbranda *Costcutters*. Tá Oifig Poist Bhaile na hAbhann lonnaithe san ollmhargadh nua. Ar 18 Eanáir 2012, cailleadh Anna go tragóideach nuair a bhuail carr í taobh amuigh den siopa. Suaimhneas síoraí go raibh aici. In ainneoin na tubaiste, lean Eoin agus Ciarán ar aghaidh leis an ngnó agus tá siad ansin go láidir fós. Go mba fada buan iad.

Tá mé an-bhuíoch d'Eoin agus d'Áine Durkin a thug an t-eolas seo dom faoi thraidisiún an Phoist ina gclann agus faoi Dick Toole.

Tigh Dhurcáin ar an Tulaigh anois